

လမ်းညွှန်မှတ်စု- ၃ သတင်းအချက်အလက်များကိုလွတ်လပ်စွာရယူခွင့်

၁၉၁၃ တွင် အမေရိကန်နိုင်ငံမှ နာမည်ကျော်တရားသူကြီး တစ်ဦးဖြစ်သောလူးဝစ်ဘရန်ဒီစ်က နေရောင်ခြည် သည် ရောဂါပိုးမွှားများကိုကုသရာတွင် အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်ဟု ပြောကြားခဲ့ဖူးသည်။ ထိုသဘောတရား ကိုဥပဒေပြုရေးကဏ္ဍတွင် ထည့်သွင်းအသုံးပြုနိုင်ရန် အချိန်အနည်းမျှစောင့်ဆိုင်းလိုက်ရသည်။ အစိုးရ အာဏာပိုင်များ၏ သတင်းအချက်အလက်များကို သာမန်အရပ်သားများက တောင်းခံကြည့်ရှုပိုင်ခွင့် (သို့) သတင်းအချက်အလက်များကို လွတ်လပ်စွာလက်ခံရယူခွင့် (RTI) ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်သည် တော်လှန်ရေးတစ်ခုကဲ့သို့ပင် အကြီး အကျယ်ပျံ့နှံ့ခဲ့ကြောင်း ပြီးခဲ့သော ၂၅နှစ်မှ သက်သေထူလျက် ရှိသည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံအဆင့်ဥပဒေပေါင်း ၁၃ ခုခန့်သာ ရှိခဲ့သည်။ ယခုအခါတွင် အလားတူဥပဒေပေါင်း ၁၀၀ ခန့်ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ ၇၈% ဖြစ်သောလူပေါင်း ၅.၇ ဘီလျံတို့သည် လွတ်လပ်စွာသတင်း အချက်အလက် ရယူခွင့် ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြဌာန်းမှုများရှိနေသော နိုင်ငံများတွင် နေထိုင်နေကြပြီ ဖြစ်သည်။

လွတ်လပ်စွာ သတင်းရယူပိုင်ခွင့်သည် အကြောင်းပေါင်းများစွာကြောင့် ဒီမိုကရေစီအတွက် အခြေခံ ကျကျ အရေးပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိများသည် သတင်းအချက်အလက်များကို စုဆောင်းထိန်းသိမ်းထားခြင်းမှာ အများပြည်သူကောင်းကျိုးအတွက်သာဖြစ်ပြီးသူတို့၏ ပုဂ္ဂိုလ်ကျိုး အတွက်မဟုတ်သည့်အချက်မှာအခြေခံအကျ ဆုံးဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများ ပေးမည့် ခိုင်မာပြီး လက်တွေ့ကျသော အကြောင်းတရားများလည်း ရှိနေသည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုဖြစ်စဉ်တွင် ထိထိရောက်ရောက် ပါဝင်နိုင်ရန်အတွက် နိုင်ငံသားများသည် အစိုးရ တာဝန်ရှိသူများ ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ရာတွင်သုံးသော သတင်းအချက်အလက်များကို လက်လှမ်းမီ သိရှိနိုင်ဖို့ လိုအပ်သည်။ ထို့အပြင် လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက် အလက်ရယူခွင့်သည် အဂတိလိုက်စားမှုကိုတိုက်ဖျက်ရန် နှင့် အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှုဌာနများအား စောင့်ကြည့်ရေးတို့တွင် အလွန်အရေးပါသော လက်နက်တစ်ခုဖြစ် နေသည်။ အချို့သော သတင်းအချက်အလက်များကို ထုတ်ပြန်ပေးလိုက်ရုံဖြင့် စီမံခန့်ခွဲမှုအမှားများကို ချက်ချင်းတွေ့မြင် နိုင်မည် မဟုတ်သော်လည်း ပွင့်လင်းမှုနှင့် တာဝန်ခံယူမှုရှိသည့် ယဉ်ကျေးမှုကို ပြုစုပျိုးထောင် ပေးခြင်းသည် ပြည်သူပိုင် အရင်းအမြစ်များအား တာဝန်သိသိဖြင့် သုံးစွဲတတ်လာစေရန် အားပေးကူညီပေးရာ ရောက်သည်။ အလားတူပင် ထိုလွတ်လပ်ခွင့်ကြောင့် နိုင်ငံတော်အင်စတီကျူးရှင်းများကို ပြည်သူလူထု၏ ယုံကြည်မှုလည်း မြင့်တက်လာစေမည်ဖြစ်သည်။

ထိုလွတ်လပ်ခွင့်သည် လူမှုရေးပန်းတိုင်များ ကိုလည်းအလားတူ ဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင်သည်။ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ သတင်းအချက်အလက်များကို လူတို့အနေနှင့် ပိုမိုထိန်းချုပ်စီမံခွင့်ရလာသည့် သဘောကိုလည်း ဆောင်နေပါသည်။ ယင်းလွတ်လပ်ခွင့်သည် စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်နှင့် လည်းဆက်စပ် သည်။ တင်ဒါစနစ်များအတွက် အပြိုင်အဆိုင်ကို ပိုမိုအားကောင်းလာစေမည့်အပြင် အများပြည်သူအား ထုတ်ပြန်ထားသော သတင်းအချက် အလက်များအပေါ်မူတည်၍ စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်ဖြစ်လာအောင် တီထွင်ဆန်းသစ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ (ထုတ်ကုန်တို့ကို ပိုမိုထိရောက်အောင်လုပ်ခြင်း၊ ထုတ်ကုန်အသစ်များ ဖန်တီးခြင်း) လည်းအများ အပြား ပေါ်ထွန်းလာစေနိုင်သည်။

လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်ကို ယခုအခါ အခြေခံကျသော လူ့အခွင့်အရေးတစ်ခုအဖြစ် နိုင်ငံ တကာဥပဒေများတွင် ခိုင်မာစွာ လက်ခံသတ်မှတ်ထားကြပြီ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေး ရပိုင်ခွင့်များဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာပဋိညာဉ်စာချုပ် ICCPR အပိုဒ် ၁၉ တွင် လွတ်လပ်စွာ ဆက်သွယ်ခွင့် ကိုသာမကသတင်း အချက် အလက်နှင့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းများကို လွတ်လပ်စွာ ရှာဖွေခွင့်နှင့် လက်ခံရယူခွင့်များကိုပါ ထည့်သွင်းပြဌာန်း ထားသည်။ ထိုပြဌာန်းချက်သည်ပင်လျှင် သတင်းအချက်အလက် ရပိုင်ခွင့်နှင့် ပတ်သက်သော လူ့အခွင့်အရေးကို နိုင်ငံတကာဥပဒေများတွင် ထည့်သွင်းပြဌာန်းလာနိုင်ရန်အတွက် ဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာ အခြေခံတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။

သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်ကို လူ့အခွင့်အရေးအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုပေးခဲ့သော အစောဆုံး ဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် အမေရိကတိုက်လုံးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးခုံရုံးက ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ပေးခဲ့သည်။ ကလော်ဒီယေယက်စ်နှင့် ချီလီနိုင်ငံအမှုတွင် ခုံရုံးက အောက်ပါအတိုင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။

လက်ရှိအမှုပါ အချက်အလက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ခုံရုံးသည် ကွန်ဗင်းရှင်းအပိုဒ် ၁၃ တွင် သတင်းအချက် အလက်များကို ရှာဖွေပိုင်ခွင့်နှင့် လက်ခံရရှိပိုင်ခွင့် ရှိရမည် ဖြစ်ကြောင်း အတိအလင်းပြဌာန်းထားသည်ဟု လက်ခံနားလည် ထားပါသည်။ ထိုပြဌာန်းချက်တွင် ကွန်ဗင်းရှင်းပါ ကန့်သတ်ချက်များအဖြစ် ဖော်ပြထားသော ခြွင်းချက်အချို့မှလွဲ၍ မည်သူမဆို နိုင်ငံတော်က ထိန်းသိမ်းထားသော သတင်းအချက်အလက်များကို တောင်းခံခွင့်ရှိသည် ဟုဖော်ပြထားသည်။ တစ်ဆက်တည်းတွင် ထိုပြဌာန်းချက်၌ မည်သူမဆို တောင်းခံထားသော သတင်းအချက်အလက်များကို လက်ခံရရှိခွင့်၊ နိုင်ငံတော်ကလည်း ဖြည့်ဆည်းရမည့် ဝတ္တရားအရ တောင်းခံသော သတင်း အချက်အလက်များ ထုတ်ပေးရန်တာဝန်ရှိမှု စသည်တို့ကို ထည့်သွင်းထားသည်။ မည်သူမဆို တောင်းခံသော သတင်းအချက်အလက် များကို သိရှိနိုင်ရန်အတွက် ကြည့်ရှုပိုင်ခွင့်၊ မေးမြန်းသောမေးခွန်းများ၏ အဖြေကို လက်ခံသိရှိပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ အချို့သော အခြေအနေများတွင်မူ ကွန်ဗင်းရှင်းတွင် လက်ခံဖော်ပြထားသော အကြောင်းများကြောင့် နိုင်ငံတော်က သတင်းအချက်အလက် တောင်းခံခြင်းအပေါ် ကန့်သတ်မှုအချို့ ပြုလုပ်နိုင်သည်။ သတင်းအချက်အလက် တောင်းခံရာတွင်လည်း တောင်းခံသူအနေနှင့် သက်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်တွင် ယင်း၏အကျိုးစီးပွားရှိကြောင်း၊ သို့မဟုတ် တိုက်ရိုက်ပါဝင် ပတ်သက်နေကြောင်း ယေဘုယျအားဖြင့် သက်သေပြစရာမလိုပေ။ တရားဝင်ကန့်သတ်ချက် ရှိနေသော နေရာအချို့တွင်သာ ထိုသို့သက်သေပြရလေ့ ရှိသည်။

နောက်ပိုင်းတွင် ဥရောပ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာရုံးနှင့် ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး ကော်မတီတို့က လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်ကို လက်ခံ အသိအမှတ်ပြုလာကြသည်။ UNHRC သည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ICCPR ပုဒ်မ ၁၉ နှင့်ဆိုင်သော အထွေထွေမှတ်ချက်၌ အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြသည်။

အပိုဒ် ၁၉၊ စာပိုဒ် ၂ တွင် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများက ထိန်းသိမ်းထားသော သတင်းအချက်အလက်များကို တောင်းခံခွင့်အား ထည့်သွင်း ဖော်ပြထားသည်။ ထိုသတင်းအချက်အလက်များမှာ အများပြည်သူဆိုင်ရာ ဌာနများမှ သိမ်းဆည်းထားသော မှတ်တမ်းများ ပါဝင်ပြီး သိမ်းဆည်းထားသည့် ပုံစံ၊ သတင်းရင်းမြစ်နှင့် ကာလတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားစရာမလိုပဲ ကျင့်သုံးခွင့်ရှိသော အခွင့်အရေးဖြစ်သည်ဟုလည်း ဖော်ပြထားသည်။

လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်၏ အခြေခံစည်းမျဉ်းမှာ သတင်းအချက်အလက်များကို များ နိုင်သမျှ အများဆုံး ဖွင့်ချရမည်ဖြစ်ပြီး ကန့်သတ်ချက်များကို နည်းနိုင်သမျှ အနည်းဆုံးတွင် ထားရမည်ဟူသော စည်းမျဉ်းဖြစ်သည်။ အများဆုံး ဖွင့်ချရမည်ဆိုရာ၌ နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များကို ပြည်သူလူထု များနိုင်သမျှ များများသိနိုင်စေရန် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်ဖြစ်ပြီး၊ သတင်းရယူပိုင်ခွင့်ကို သတ်မှတ် သော ပြဌာန်းချက်များကိုလည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖွင့်ဆိုနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ အနာမာနတစ်ခုမှာ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုအာဏာပိုင်များ ထိန်းသိမ်းထားသော မည်သည့် သတင်း အချက်အလက်ကိုမဆို အများပြည်သူသိရှိနိုင်အောင် ဖွင့်ချပေးရမည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ထိုအခွင့်အရေးတွင် နိုင်ငံသားမဟုတ်သူများနှင့် အခြားဥပဒေအရ တရားဝင်တည်ရှိနေသူများပါ အကျိုးဝင်စေရန်အတွက် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖွင့်ဆိုပေးရမည်။

သို့ရာတွင် လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်သည် ယင်းအခြေခံထားသော မူလရပိုင်ခွင့်ဖြစ်သည့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကဲ့သို့ပင် အကြွင်းမဲ့လွတ်လပ်ခွင့် မဟုတ်သောကြောင့် အစိုးရအနေနှင့် အချို့သော သတင်းအချက်အလက်များကို ဥပဒေနှင့်အညီ ထုတ်မပေးပဲ လျှို့ဝှက်ထိန်းသိမ်းထားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရဲတပ်ဖွဲ့အတွက် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော လျှို့ဝှက်စုံထောက်များ၏ အမည်စာရင်းကို တောင်းခံခြင်း၊ အခြားသူတစ်ဦး၏ ကိုယ်ရေးအချက်အလက်များကို တောင်းခံခြင်းစသည်တို့မှာ ကြောင်းကျိုး မဆီလျော်သော တောင်းခံခြင်းများဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အထက်ဥပမာများကဲ့သို့သော ခြွင်းချက်များ ကို ကျဉ်းမြောင်း နိုင်သမျှ ကျဉ်းမြောင်းအောင် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ထားဖို့လိုသည်။

လွတ်လပ်စွာသတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့် ၏ မည်သည့်ခြွင်းချက်မဆို အောက်ပါအဆင့်သုံးဆင့်ပါ စစ်ဆေးခြင်းကို ဖြတ်သန်းဖို့လိုသည်။ ပထမအချက်မှာ ခြွင်းချက်သည် လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်ဆိုင်ရာ ဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားသော ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုခုနှင့် ဆက်စပ်မှု ရှိရမည်။ တရားဝင် ခြွင်းချက်များ (ဝါ) ကန့်သတ်ချက်ပြုနိုင်သော စာရင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး တစ်ကမ္ဘာလုံး လက်ခံသဘောတူထားသော မူမျိုး ရှိမနေသော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် လက်ခံထားသည့် အချက်များမှာ အမျိုးသားလုံခြုံရေး၊ နိုင်ငံတကာ ဆက် ဆံရေး၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး၊ ဥပဒေချိုးဖောက်မှုများကို ကာကွယ်ခြင်း၊ စုံစမ်း စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အရေးယူအပြစ်ပေးခြင်း၊ ကိုယ်ရေးလွတ်လပ်ခွင့်၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ

တရားဝင်အကျိုးစီးပွားများ၊ စီးပွားရေးစီမံခန့်ခွဲမှု၊ တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ၏ ဘက်မလိုက်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှု၊ သီးသန့် ဥပဒေ အကြံပေးချက်များ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရေး၊ မူဝါဒချမှတ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အာဏာပိုင်များ ဆောင်ရွက်သော အခြားလုပ်ငန်းရပ်များ ပါဝင်သည်။

ဒုတိယအချက်မှာ သတင်းထုတ်ပြန်မှုကို ပိတ်ပင်ခြင်းအားလုံးသည် ဘေးဖြစ်နိုင်မှု ဆန်းစစ်ချက်အပေါ် မူတည်ရ မည်။ ကာကွယ်ထားသော အကျိုးစီးပွားများ (အထက်ပါစာရင်းများ) နှင့်ဆက်စပ်နေသည့် ဆိုရုံမျှဖြင့် သတင်း အချက်အလက် တောင်းခံခြင်းကိုပိတ်ပင်၍မရပါ။ ပြည်သူ့အာဏာပိုင်များအနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များ ကိုဖွင့်ချခြင်းဖြင့် အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော အကျိုးစီးပွားများအပေါ် မည်သို့ထိခိုက်စေနိုင်သည်ဆိုသည့် အချက်ကို သီးခြားသက်သေ သာဓကထုတ်ပြန် တာဝန်ရှိနေသည်။ ထို့အပြင် အန္တရာယ်ဖြစ်စေနိုင်သော သတင်း အချက်အလက်များကို သီးခြားဖယ်ထုတ်ပြီးပါက ကျန်သတင်းအချက်အလက်များ အားလုံးကို ထုတ်ပြန်ပေးရန်လည်း တာဝန်ရှိသည်။ တတိယနှင့် နောက်ဆုံးအချက်မှာ အများပြည်သူအကျိုးစီးပွားနှင့် ချိန်ထိုးခြင်းဖြစ်သည်။ သတင်းအချက်အလက်တစ်ခုကို ထိန်းသိမ်းထားခြင်းကြောင့် အထက်ပါ အကျိုးစီးပွားများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကာကွယ်နိုင် မည့် ပမာဏသည် အများပြည်သူ၏ အထွေထွေအကျိုးစီးပွားထက် ပိုမိုသည်ဟု သက်သေပြနိုင်သော အခါများမှာသာလျှင် ကန့်သတ်ပိတ်ပင်ခြင်းက တရားဝင်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ အဂတိလိုက်စားမှု၊ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ဆက်စပ်သော သတင်း အချက်အလက်များကို ဖွင့်ချခြင်းသည် အများပြည်သူ အကျိုးစီးပွားကို ကြီးစွာ အထောက် အကူဖြစ်စေသည်။

အထက်ပါ အခြေခံစည်းမျဉ်းများအပြင် တိကျကောင်းမွန်သော လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်တွင် သတင်းအချက်အလက် ရယူမှုကို အဆင်ပြေချောမွေ့စေရန်နှင့် လွယ်ကူစေရန်ပံ့ပိုးပေးမည့် လုပ်ငန်းစဉ်များလည်း တစ်ပါတည်းပါဝင်သည်။ ရှင်းလင်းပြီး ပြည်သူများ အလွယ်တကူ ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် သတင်းအချက် အလက် တောင်းခံမှုပုံစံများ၊ အချိန်မဆိုင်းပဲ အစိုးရတာဝန်ရှိသူများဘက်မှ တုန့်ပြန်ပေးရမည့် အချိန်ဇယား (များသောအားဖြင့် သီတင်းနှစ်ပတ်မှ သုံးပတ်အတွင်း) စသည်တို့ ရှိဖို့လိုသည်။ ထို့အပြင် သတင်းအချက်အလက် တောင်းခံလျှောက်ထားခြင်းသည် အခမဲ့ဖြစ်ရမည်။ သတင်းအချက်အလက်များ ကူးယူခြင်း သို့မဟုတ် ဖြန့်ဝေခြင်း တို့အတွက် အမှန်တကယ် ကုန်ကျသော စရိတ်ကိုသာ ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှုဌာနများက တောင်းခံရမည်။ သတင်းတောင်းခံမှုကို ငြင်းပယ်မည်ဆိုပါကလည်း လျှောက်ထားသူကို တရားဝင် အကြောင်းပြန်ကြားပြီး ငြင်းပယ်ခြင်းအကြောင်းနှင့် အယူခံဝင်လိုက ဝင်နိုင်သည့် လမ်းကြောင်းများကို အသိပေးရမည်။

ခိုင်မာသော လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့် စံနှစ်တစ်ခုတွင် သတင်းကော်မရှင် သို့မဟုတ် ကော်မရှင်နာ ကဲ့သို့သော အထူးကျွမ်းကျင်သော ကြပ်မတ် ကွပ်ကဲရေးအဖွဲ့တစ်ခု ရှိလေ့ရှိသည်။ ထိုကော်မရှင် သည် အယူခံကိစ္စများကို ကြားနာဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ ဥပဒေချိုးဖောက်မှုများကို စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ဥပဒေအကောင် အထည်ဖော်ခြင်းကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထောက်ပံ့ကူညီခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရန် အာဏာရှိသည်။ ထိုအဖွဲ့သည် လုပ်ငန်းများကိုဆောင်ရွက်ရန်အတွက် လုံလောက်သော အရင်းအမြစ်များနှင့် ဥပဒေကြောင်းအရ အခွင့်အာဏာ တို့ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး သတင်းအချက်အလက်များကို ဖွင့်ချရန်အမိန့်ပေးခြင်း၊ ဥပဒေကိုမကြာမခဏ ချိုးဖောက်သော အစိုးရဌာနများအား ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ်နိုင်ရန် လိုအပ်သော အမိန့်ထုတ်ပြန်ခြင်းများကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

ထိရောက်သော လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်ဥပဒေတစ်ခုတွင် ထိရောက်စွာအကောင်အထည် ဖော်နိုင်ရေးအတွက် ကူညီပံ့ပိုးပေးမည့် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းဆိုင်ရာ နည်းဥပဒေပြဌာန်းချက်တစ်ခုလည်း ရှိဖို့လိုသည်။ ယင်းတို့ထဲတွင် အချက်အလက် တောင်းခံလျှောက်ထားလွှာများကို စနစ်တကျ လက်ခံ ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် အထူးအရာရှိတစ်ဦး ခန့်ထားရေး၊ ဝန်ထမ်းလေ့ကျင့် သင်ကြားပေးရေး၊ မှတ်တမ်းမှတ်ရာများကို ကောင်းမွန် စွာ ထိန်းသိမ်းထားရှိရေးနှင့် ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး နှစ်စဉ်အစီရင်ခံစာတင်သွင်းရေး စသည်တို့ ပါဝင်နိုင်သည်။

ကြိုတင်သတင်းထုတ်ပြန်ပေးခြင်းများကလည်း လွတ်လပ်စွာသတင်းအချက် အလက်ရယူခွင့်၏ ဝေဖန်ဆန်းစစ်စရာ ကဏ္ဍတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဒီဂျစ်တယ်ခေတ်တွင် ပွင့်လင်းအစိုးရဖြစ်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းမှုများလည်း အားကောင်းလာရာ ပြည်သူလူထုက တောင်းခံခြင်းကြောင့် မဟုတ်ပဲ အစိုးရကိုယ်တိုင်က မိမိတို့၏ သတင်းအချက်အလက်များကို အထူးသဖြင့် အင်တာနက်မှတစ်ဆင့် ပုံမှန်ထုတ်ပြန်ပေးနေခြင်း သည်လည်း ရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်လာသည်။ လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်ကို ပံ့ပိုးကူညီ ပေးသည့်အပြင် အစိုးရဘက်မှလည်း မိမိသဘောနှင့်မိမိ သတင်းထုတ်ပြန်ပေးနေခြင်းများသည် ပြည်သူ့အရင်းအမြစ် များကို ထိထိရောက်ရောက် အသုံးချခြင်းတစ်မျိုးပင် ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ပြည်သူတို့၏ တောင်းခံ ကြည့်ရှုခြင်းကို ခံရနိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို အစိုးရဘက်မှ ကြိုတင် ထုတ်ပြန်ပေးထားခြင်း သည်လည်း ကောင်းမွန်သော အချက်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် မှတ်တမ်း မှတ်ရာတစ်ခုကို အွန်လိုင်းပေါ်တွင် အများပြည်သူ အလွယ်တကူ လေ့လာနိုင်စေရန် တင်ထားပေးခြင်းက လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ သတင်းအချက်အလက် တောင်းခံမှုများကို တုန့်ပြန်ဖြေရှင်းပေးနေသည် ထက်စာလျှင် များစွာ လွယ်ကူသက်သာသည်။ အွန်လိုင်းသတင်း အချက်အလက်များကိုလည်း ဖြစ်နိုင်သလောက် သုံးစွဲသူများ အဆင်ပြေစေမည့်ပုံစံမျိုးနှင့် တင်ပေးထားသင့်သည်။ ဥပမာ စကင်ဖတ်ထားသော မှတ်တမ်းများထက်စာလျှင် ကွန်ပျူတာက တိုက်ရိုက်ဖတ်ရှု ကိုင်တွယ်နိုင်သည့် ဖော်မက်မျိုးဖြင့် တင်ထားပေးနိုင်ပါက ရှာဖွေရေးအင်ဂျင်များတွင် အလွယ်တကူရှာဖွေနိုင်ခြင်း စသောအကျိုး ကျေးဇူးများပါ ရလာနိုင်သည်။

ပိုမိုဖတ်ရှုလေ့လာရန်

- The RTI Rating, a comparative analysis of right to information legislation around the world: www.rti-rating.org.
- Right 2 Info, a resource with right to information legislation and policies: www.right2info.org.
- Toby Mendel, *The Right to Information: A Comparative Legal Survey*, UNESCO, 2008: http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=26159&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.
- Andrew Puddephatt and Elizabeth McCall, "A Guide to Measuring the Impact of Right to Information Programmes", United Nations Development Programme, April 2006: omec.uab.cat/Documentos/ddhh_comunicacio/0083.pdf.